ilman suuria tuhoja, missä varmasti auttoi alueen pysyminen aidattuna. Puistolla on omintakeinen, osin villiintynyt kulttuurilajisto ja siihen liittyy yksi Tampereen historiallisista maamerkeistä, keisarivierailuihin assosioituva Tammerkoskea vartioiva kotka. Puistossa on säilynyt myös Monrepos'n mallinen "kiinalainen sateenvarjo" -paviljonki, suihkulähde ja puutarhavaaseja.

Sitten noustiinkin Näsinkalliolle, Tähtitorninvuoren puiston 1900-luvun alussa inspiroimaan tamperelaiseen mäkipuistoon, joka vielä odottaa kunnostustoimia. Näsinpuistoon liittyy muistin paikkoja Näsilinnan museorakennuksen ja Kuru-laivan haaksirikon muistomerkin muodossa, mistä avautuu laaja panoraama yli Näsijärven. Hämeenpuiston esplanadi päättyy etelärinteen komeaan suihkulähteeseen. Puisto on Suomessa ainutlaatuinen yhdistelmä 1800-luvun lopun kruusattua biedermeyerpuistoa, pohjoismaista mäkipuistoa kansallisromanttisine näköalapaikkoineen ja sisäsuomalaisille kaupunkipuistoille ominaista improvisaatiota sekä olosuhteiden sanelemaa luonnonmukaisuutta. Toivottavasti tuo charmi ei katoa kunnostuksen myötä.

Kansallisromantiikka yltyi Pyynikillä, johon tutustuminen aloitettiin luonnollisesti näkötornin munkkikahveilla. Sieltä laskeuduttiin jylhää harjurinnettä 1830-luvun kansanpuistoon, jonka kunnostustyötä Gretel Hemgård esitteli. Kaunis formaalinen vesiallas Pyhäjärven rannan tuntumassa oli ainakin minulle ennestään tuntematon helmi (kuva edellisellä sivulla).

Kierroksen päätti Gretel Hemgårdin esittelemänä itse kaupunkia vanhempi Hatanpään kartano puistoineen. Puiston perusti vapaaherra, sittemmin maaherra Hans Henrik Boije 1750-luvulla. Puistossa näkyy yhä viitteitä hänen poliittisesta toiminnastaan ja vapaamuurariudestaan, kuten meillä poikkeuksellinen "Hattu ja Myssy" -muotopuupari. Ensi vaiheissaan puutarha lienee ollut klassistinen muotopuutarha, jossa on saattanut olla rokokoopiirteitä. Nykyinen puisto on voimakkaasti kerrostunut ja sen nykyasu perustuu suurelta osin 1800-luvun vaiheisiin, keskeisimpänä kaupunginpuutarhuri Karl Johan Gauffinin 1890-luvun maisematyyliseen suunnitelmaan. Alueen maisemarakennustyöt ovat olleet meidän oloissamme mittavia. Puistoa on edelleen muovannut sen tulo kaupungin omistukseen ja yleiseksi virkistysalueeksi 1970-luvulla sekä sairaalarakentaminen. Viimeisin vaihe on ollut Maisemasuunnittelu Hemgårdin laatima hoito- ja kunnostussuunnitelma.

teksti: Maunu Häyrynen
kuva: Reeta Pellinen

Puutarhataiteen seura suunnittelee opintomatkaa Italiaan keväällä 2011

Ekskursio suuntautuu Toscanaan tai Rooman seudulle ja järjestetään mahdollisesti huhtkuun lopulla tai toukokuussa.

Kiinnostuksen kartoittamiseksi hallitus pyytää ennakkoilmoittautumisia 10.12.2010 mennessä sihteerille: reeta.pellinen@gmail.com.

PUUTARHATAITEEN SEURA RY
SAMFUNDET FÖR TRÄDGÅRDSKONST RF
PL 941, 00101 HELSINKI
www.gardenartsociety.fi/

Mona Schalin
puheenjohtaja
040 - 532 9558
mona.schalin@welho.com

Gretel Hemgård
040 - 572 7880
gretel.hemgard@hemgard.fi

Maunu Häyrynen
040 - 532 9639
mauhay@utu.fi

Päivi Islander
050 - 356 7307
paivi.islander@hel.fi

Irma Lounatvuori
050 - 4145565
irma.lounatvuori@kolumbus.fi

Outi Haavisto
040 - 7206861
outipellinen@gmail.com

Pertti Pyhtilä
040 5838910
pyhtila@iki.fi

Hiroko Kivirinta
0400 - 385423
hiroko.kivirinta@gmail.com

Hanna Sorsa
050 - 3382320
hanna.sorsa@gmail.com

Reeta Pellinen
sihteeri
040 - 835 1885
reeta.pellinen@gmail.com

Minna Raassina
taloudenhoitaja
041 - 536 6890
minna.raassina@arkyl.com

Turun paikallisosaston yhteyshenkilö:
Marja-Leena Niitemaa
040 - 521 0327
marleni@tkukoulu.fi

JÄSENTIEDOTE 2 / 2010

Aloite puutarhataiteen tiedotuskeskuksen perustamiseksi on vireillä

Puutarhataiteen seura - Samfundet för trädgårdskonst perustettiin vuonna 1997. Murrosikään ehtineen seuran on syytä katsoa eteenpäin ja pohtia toimintansa perusteiden vakiinnuttamista.

Seuraan kuuluu n. 250 jäsentä, joita yhdistää kiinnostus puutarhataiteeseen, sen historiaan ja erityisesti suomalaisen puutarhakulttuuriperinnön vaalimiseen. Tähän asti seura on maassamme vastannut alan keskeisestä valistus- ja osin myös tutkimustyöstä. Jäsenten monialainen puutarhataiteen asiantuntemus muodostaa arvokkaan perustan toiminnalle.

Puistojen ja puutarhojen restaurointia on seuran toiminnan alusta lähtien käsitelty eri näkökulmista useissa, suosituissa seminaaritapahtumissa. Puutarhataiteen tärkeiden suunnitelmakokoelmien saattaminen julkisten arkistojen kokoelmiin on ollut seuran keskeisiä tavoitteita. Viime vuosien merkittävä tehtävä on ollut Maj-Lis Rosenbröijerin kokoelman järjestäminen ja luettelointi. Kokoomateos Hortus Fennicus -kirja ja näyttely Unelmia paremmasta maailmasta ovat olleet alanasa uraa uurtavia Suomessa. Suosittujen asiantuntijaseminaarien aiheita ovat olleet puistojen ja puutarhojen restaurointi, lehmuskuja ja kukkiva muuri sekä puun muodon hallinta.

Perustoiminta pyörii jäsenmaksujen varassa. Opintomatkojen, esitelmien, kokousten ja jäsentiedotteiden rinnalla seura on, niukoista taloudellisista resursseistaan huolimatta, kyennyt toteuttamaan vaativia julkaisu-, selvitys-, näyttely- ja seminaarihankkeita ja lisäksi valmistelemaan opintomatkojen ohjelmaa ja matkaoppaita. Seuran toiminnalle ominaista on, että hallituksen jäsenet valmistelevat lausuntoja, tapahtumia ja projektisuunnitelmia vapaaehtoisella työpanoksellaan. Toteutusvaiheen rahoitus on järjestynyt säätiöiden apurahojen ja Ympäristöministeriön hankeavustusten turvin.

On osoittautunut, että seura ei enää nykyisin resurssein kykene vastaamaan alan lisääntyneeseen kysyntään. Toiminnan vakiinnuttamisen tarve on ilmeinen.

On aika löytää sopiva muoto toiminnan vakiinnuttamiseksi ja rahoittamiseksi. Yksittäisten projektiavustusten rinnalla korkeatasoisten julkaisujen, tutkimushankkeiden ja näyttelyiden toteuttaminen edellyttää jatkuvaa, ammattimaista johtamista, johon parhaiten sopisi alan tutkimukseen ja julkaisutoimintaan paneutunut koordinaattori. Rinnastuksena voidaan mainita Helsinki-seura, jonka toiminnanjohtajan ansiosta on ollut mahdollista tuottaa laadukkaita julkaisuja ja yleisöluentosarjoja.

Ainola, syyskuu 2010 (MS)

Kuluvan vuonna on herännyt aloite puutarhataiteen tiedotuskeskuksen perustamiseksi. Ensimmäisinä tavoitteina olisi tiedotuskeskuksen toiminnan ohjelmointi ja eri laitosten yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen, vireillä olevien julkaisuhankkeiden valmistuminen ja verkkonäyttelyn kehittäminen.

Tiedotuskeskuksen toimipaikaksi sopisi erinomaisesti Helsingin vanhimpiin huviloihin kuuluva Annala, Villa Anneberg. Perusteluna ovat Annalan sijainti ja merkitys puutarhakulttuurin tyyssijana sekä aktiivisesti toimivan, yleisötapahtumia järjestävän Hyötykasviyhdistyksen naapuruus. Seurassa on itse asiassa jo toiminnan alkuvuosina ollut esillä kiinteän toimipaikan perustaminen Annalaan. Kuluvan vuoden keväänä seura on yhteistyöryhmän puitteissa aloittanut keskustelut julkisen rahoituksen hankkimiseksi aloitteelle. Tähtäämme siihen että tiedotuskeskus voisi jossain muodossa aloittaa toimintansa jo World Design Capital Helsinki 2012 -vuonna.

Mona Schalin, puheenjohtaja

Kujanteista – otteita Puuseminaarissa 1.6.2010 pidetystä esitelmästä

Hakaniemen torin puut

Hakaniemen toriaukiolla ja sitä reunustavilla kaduilla on puistolehmuksia, jotka eri istutustavan ja erilaisten hoitomenetelmien vuoksi luovat täysin erilaisen vaikutuksen kaupunkitilaan ja kaupunkikuvaan.

Torin itäreunassa (kuva 1) olevan puistikon suorat, kuutiomaisiksi leikatut lehmusrivit on istutettu 1970- ja 1980-luvuilla Leena Iisakkilan puistosuunnitelman mukaisesti. Puisto edustaa klassista vanhaa eurooppalaista toripuistomuotoa, tasaisesta sorapinnasta nousevat säännöllisiin riviin istutetut puut, yksi- tai paikoin useampirivisenä sommitelmana. Latvukset muodostavat yhtenäisen, aukottoman vyöhykkeen. Puut ovat voimakaskasvuisia, typistäminen sekä sivu- että korkeussuunnassa on vaikuttanut tiheäoksaisen latvuksen muodostumiseen tuulisesta kasvupaikasta huolimatta.

Suunnitelmaa kritisoitiin alkuvaiheessa ankarasti sen suoraviivaisuuden ja keinotekoisena pidetyn puiden käsittelyn vuoksi, mutta vuosien varrella on nähty, miten luontevasti perinteinen puiden istutus- ja leikkaustapa sopii karuun kaupunkiympäristöön. Koska alusta on soraa ilman rajattuja polkuja, puiston läpi voi kulkea vapaasti joka suuntaan, lukuun ottamatta reunoja, joissa puiden vieressä on leikattu pensasaita.

Muualla torialueella ja katujen varsilla lehmuksia on istutettu vain yhtenä harvana rivinä, ja puille on suoritettu vain normaali katupuuleikkaus (kuva 2). Tämä ei kuitenkaan näissä olosuhteissa luo edellytyksiä rehevään kasvuun. Aukio on harvapuustoisena tuulinen, vilkas katuliikenne, auraus sekä kuljetukset torialueella ja sen koneellinen siivous rasittavat puita pahasti.

Aukion itäreunan istutus- ja hoitoperiaatteilla olisi voitu saada vihreämpi, kaupunkikuvallisesti vaikuttava kokonaisuus. Leikkaus on rasitus puulle, mutta kokonaistulos puoltaa silti joskus voimakastakin leikkausta.

Lehtimaja-aiheita

Herttoniemen kartanopuistossa on eräs kohta, jossa nousee hieman samantapainen kysymys kuin Hakaniemen torilla: Onko leikkaus aina pahasta? Pääkujanteessa, täälläkin puulajina lehmus, on ollut kohta, jossa kujanne levenee pieneksi puukehän rajaamaksi aukioksi. Kehässä on ollut yli kolmekymmentä puuta, kiinni toisissaan kasvavina, tilaa etsiessään kehästä ulospäin kääntyneinä. Tilan puutteessa puut lahosivat ja koko ryhmää oli syytä uusia.

kuva 1

kuva 2

Puut on nyt istutettu harvaan kehään (kuva 3). Uusi ryhmä muistuttaa monia muotopuutarhojen teiden risteyksien tai muuten tärkeiden paikkojen puukehiä. Pääkujanteen kehä on kuitenkin luultavasti alkuaan tarkoitettu leikattujen lehmusten muodostamaksi lehtimajaksi. Leikkaus jäi luultavasti jo kauan sitten suorittamatta, ja tuloksena oli kapearunkoinen, ulospäin kaartuva puu-ryhmä.

Uusi harva ryhmä voidaan ajatella toistavan hoitamatta jäänyttä aihetta, ja ehkä ratkaisu on turvallisempi nykyajan julkisessa puistossa, kuin tiivis, kesäisin läpinäkymätön lehmusoksiston seinämä.

Piiloutuneet kuusiaidat

Tavallisimpia aiheita, joissa puutarhoissamme on harrastettu puiden voimakasta leikkausta, ovat kuusiaidat. Usein vanhojen puutarhojen reunoilla on edelleen voimakkaasti koukeroisia, lyyranmuotoisia, monirunkoisia kuusia. Kun asian tarkemmin tutkii, kyseessä on vanha leikattu kuusiaita, joka vuosikymmeniä sitten on jäänyt leikkaamatta. Halikon Åminnen kartanopuistossa on säilynyt jäänteitä tavallisista leikatuista kuusiaidoista, ja myös harvinaisen muotoleikatun aidan alkuperäiset taimet, jotka tänään kaikki ovat korkeita, tuuheaoksaisia puita (kuva 4).

teksti ja kuvat: Camilla Rosengren

kuva 3

kuva 4

Esitys Syyskokouksen yhteydessä 22.11.2010

PUUTARHAMATKAILU

Puutarhamatkailua on Suomessa tutkittu erittäin vähän eikä se maailmallakaan ole ollut tutkijoiden kiinnostuksen kohteena suurissa määrin. Monet puutarhamatkailukohteet ovat pirstaleisen kentän tuotteita, mutta joukosta löytyy myös monia näyttäviä puutarhataiteellisia kokonaisuuksia. Puutarhamatkoille osallistuvat puutarhaharrastajat useimmiten omaehtoisesti koottujen ryhmien tai omatoimimatkojen kautta. Erilaiset verkkoyhteisöt ja keskustelupalstat toimivat puutarhamatkailijoiden ja harrastajien kohtaamispaikkoina.

Kaisa Kalliovuo Turun yliopistosta esittelee kotimaista puutarhamatkailutematiikkaa tutkimustuloksiensa ja DEVEPARK-hankkeen esiselvitystyön perusteella.

Kokouksen jälkeen myös syksyn 2009 Japanin opintomatkan muisteloa Anna Maija Ala-Härkösen matkakuvien parissa

Tervetuloa Annalaan!

Puutarhataiteen seuran kesäretki 19.8.2010 Tampereelle

Parisenkymmentä osallistujaa kiersi Tampereen puistoja kauniin elokuisen päivän. Kierros aloitettiin Ranja Hautamäen johdolla vuonna 1912 valmistuneesta Tuomiokirkkopuistosta, jota on Lars Sonckin suunnitteleman tuomiokirkon korjauksen jälkeen kunnostettu entiseen tai sitä muistuttavaan asuun. Puiston ilmettä on muuttanut eniten harventunut kasvillisuus. Täällä kuten muissakin Tampereen keskustapuistoissa puistokalusteissa on onnistuttu pitämään yllä jatkuvuutta.

Seuraavana kohteena oli kaikille Tampereen kävijöille vanhastaan tuttu Koskipuisto, joka sai nykyisen hahmonsa pääosin 1930-luvulla ja joka tänään on Tammerkosken kansallismaiseman keskipiste. Puiston tavaramerkkinä retkeläisiä tervehti koskea reunustavien, huolella vaalittujen canna-istutusten loisto. Puiston historiallinen asu on säilynyt ja rantapromenadin loisto palautettu kaksi vuotta sitten valmistuneessa peruskorjauksessa. Myös koskimaisemaa kokoaviin valaisimiin ja aitaan oli uhrattu huomiota. Valitettavaa oli kuitenkin puistoalueen hupeneminen reunalta.

Matka jatkui Hämeensillan yli Koskipuiston vastinpariin Kirjastonpuistoon, jonka kunnostustyöt olivat vielä menossa. Jo 1820-luvulla alkunsa saaneessa Kirjastonpuistossa näkyivät monella tapaa kaupungin vuosirenkaat: vanhinta kerrostumaa edustivat kiveyksellä merkityt tehtaan perustukset, uudempi teollisuusmaisema näyttäytyi käynnissä olevissa vanhan varastoalueen kaivauksissa. Kiintoisa oli myös 1920-luvun oleskelupaikka kivikkoperennaistutuksineen.

Lounaan jälkeen vuorossa oli aiemmin Finlaysonin puistonakin tunnettu Wilhelm von Nottbeckin puisto. Täällä oli saatu suljettu 1800-luvun loppupuolen yksityispuutarha muutettua 1990-luvulla yleiseksi puistoalueeksi

